

SAİT FAİK İÇİN DRAMATİK BİR OKUMA BİR “TÜR” ŞİİR-TİYATRO İÇİN BİR EMPATİ DENEMESİ*

Tuğrul İNAL**

SAİT FAİK İÇİN DRAMATİK BİR OKUMA BİR “TÜR” ŞİİR-TİYATRO İÇİN BİR EMPATİ DENEMESİ

Tuğrul İnal, öykücü, şair ve romancı Sait Faik’in sevgi ve heyecanla yaşamının bir bölümünü geçirdiği Burgaz Adası ile ilgili şiir ve öykülerini *empati yöntemiyle* metinler arasında gezinerek inceliyor. *Semaver-1936-*, *Son Kuşlar – 1952-*, *Az Şekerli-1954-* başlıklı öykülerini ve *Şimdi Sevişme Vakti -1952-* başlıklı tek şiir kitabında yer alan toplam on sekiz şiirini tek kişilik bir oyun biçiminde kurguluyor. Türk ve Fransız yazarlar üzerine yaptığı bir dizi inceleme denemesinde olduğu gibi paradigmatik ikinci bir metin kurgusuyla gerçek ile düşseli, yaşam ile olağanüstüyü imgelemin potasında eriterek Sait Faik metinlerine şiirsel ve teatral bir boyut kazandırıyor. Bunu yaparken iyi-kötü, güzel-çirkin, mutluluk-mutsuzluk, yaşam-ölüm, coşku-hüzün sorunsalını *karşıtların çatışması – coincidentia oppositorum-* biçiminde sahneye taşıyor. İnal kurgusallığı ve dramatisasyonu öne çıkardığı bu inceleme denemesinde de Sait Faik’in bireysel dünyasını ve kutsadığı değerlerini şiirsel bir dille çözümlüyor. Bu yaratı metinde – *réécriture-* okuru yazarın yaratıcı ve yönlendirici gücüyle buluşturuyor. İnal, yazısında okurun dikkatini bir başka noktaya çekiyor. Sait Faik, kendisinden önce öykü dalında eserler vermiş olan Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Sabahattin Ali ve Refik Halit’in yapmadığı bir şey yapıyor. Öykülerinde belli bir konuyu değil de gündelik ve sıradan yaşamın bir parçasını ele alıyor, belli bir ideolojik tavrın peşine takılmadan ve belli bir görüşü savunmadan. Balıkçıların çileli gündelik yaşamları, aşkları, insan ve doğa sevgisi öykü ve şiirlerinin tematiğini oluşturuyor. On iki kitapta topladığı yaklaşık yüz yetmiş öykü ve az sayıdaki şiirinde dramatisasyona uygun lirik bir dil kullanıyor. Boğazın çiçekli bayırlarından seyrettiği deniz, ufukta kimi zaman sisler içinde bir gemi gibi süzülen ufak tefek adalar, denize ait ne varsa, köpüklü dalgalar, özgürce havada süzülen martılar, teneffüs ettiği türlü kokular, Sait Faik’in algılarını, aidiyet duygusunu, insan sevgisini ve yaşama aşkını besleyen öğelerdir. Deniz ve denizin öz evlatları, yoksul ve iyi niyetli balıkçılar, onun yeryüzü aşkları heyecanlarını ve dünyaya bakışını belirler. Balıkçılar, meyhaneciler, sevgililer, kaval sesiyle coşan, şarapla, mastıkayla sarhoş olan insanlar, köpeklerin, güvercinlerin sesleri, bir Rum evinden yayılan midye tavası kokusu, bıyıklarının içinden gelen anason kokusu, yarı gerçek yarı düş havasında sahnelenen oyunun görsel ve dramatik malzemeleridir aynı zamanda.

Anahtar sözcükler: *Sait Faik, Burgaz, deniz, balıkçılar, sevgililer, doğa, yaşama aşkı.*

UNE LECTURE DRAMATIQUE POUR SAİT FAİK ESSAI EMPHATIQUE POUR UN “GENRE” DE POESIE-THEATRE

Tuğrul İnal étudie à travers la méthode emphatique les poèmes et les nouvelles relatives à l’Île Antigoni – Burgaz Adası- de Sait Faik, nouvelliste, poète et romancier où il a passé une partie de sa vie avec joie et affection. L’auteur fictionnalise dans une pièce à un personnage les nouvelles de Sait Faik intitulées *Semaver-1936-*, *Son Kuşlar – 1952-*, *Az Şekerli-1954-* ainsi que son unique recueil de poèmes - *Şimdi Sevişme Vakti -1952-* qui ne regroupe que dix-huit poèmes. Comme il a fait dans une série d’essai d’études portant sur les écrivains turcs et français, İnal rédige un second texte paradigmatique où il mélange, tout en donnant libre cours à l’imagination, le réel et l’imaginaire et confère par ce biais une dimension poétique et théâtrale aux textes de l’écrivain. En se prétendant à cet exercice, sur le fond d’un décor de *coincidentia oppositorum* (conflit des opposés), il dramatise le conflit entre le bien et le mal, le beau et le laid, le bonheur et le malheur, la vie et la mort. Dans cet essai d’études qui met en exergue la fictionnalité et la dramatisation, İnal dépeint dans un langage poétique l’univers personnel de Sait Faik ainsi que les valeurs que celui-ci a chéries. Ce second texte qui est une sorte de réécriture permet aux lecteurs de rencontrer la force créatrice de l’écrivain en découvrant un aspect méconnu de ce dernier. Contrairement à ses prédécesseurs nouvellistes, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Sabahattin Ali et Refik Halit, Sait Faik narre non par un thème particulier dans ses nouvelles mais des petites scènes de vie dans ses aspects les plus familiers, sans aucun parti pris ou idéologique. Le quotidien difficile des pêcheurs, leurs amours ainsi que

* Geliş tarihi: 12.01.2024 – Kabul tarihi: 05.03.2024 - Araştırma Makalesi

** Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü E. Öğretim Üyesi,
final@hacettepe.edu.tr , ORCID: 0000-0002-3094-3814.

l'amour de la nature et de l'homme constituent les principaux thèmes de ses nouvelles et de ses poésies. Il utilise une langue lyrique propice à la dramatisation dans les cent soixante-dix nouvelles recueillis dans douze livres et quelques poèmes. La mer contemplée à partir des collines fleuries d'Antigoni, les îles qui planent de temps à autre à l'horizon comme des navires dans le brouillard, tout ce qui appartient au monde marin, les écumes des vagues, les mouettes qui voltigent librement dans les cieux, les diverses odeurs ressenties sont des thèmes qui nourrissent ses perceptions, son enracinement dans le terroir, son amour pour les autres et sa joie de vivre. La mer et ses véritables fils qui sont les pêcheurs, pauvres et de bonne foi, déterminent l'amour qu'éprouve Sait Faik pour la terre, ses états d'âme et sa vision du monde. Les pêcheurs, les taverniers, les amantes, les hommes qui s'enivrent au son de la flûte, au goût du vin et du mastic, les bruits des chiens et des pigeons, l'odeur des moules frites qui se dégage d'une maison grecque, l'odeur d'anis qui pénètre ses moustaches sont les éléments visuels dramatiques de la pièce mise en scène dans une ambiance mi-réelle, mi-imaginaire.

Mots-clés : *Sait Faik, Burgaz, la mer, les pêcheurs, les amantes, la nature, l'amour de la vie.*

A DRAMATIC READING FOR SAIT FAİK AN EMPATHY ESSAY FOR THE POETRY-THEATRE "GENRE"

Tuğrul İnal analyses storyteller, poet and novelist Sait Faik's poems and stories about Burgaz Island, where he lovingly spent part of his life, by moving between the texts with the empathy method. He constructs his stories titled *Semaver-1936-*, *Son Kuşlar-1952-*, *Az Şekerli-1954-* and eighteen poems in his only poetry book titled *Şimdi Sevişme Vakti-1952-* in the form of a one-man play. As in his series of analyses on Turkish and French writers, İnal adds Sait Faik's texts a poetic and theatrical dimension by fusing the real and the imaginary, life and the extraordinary in the crucible of the imagination through a paradigmatic second textual construction. In doing so, he brings the dichotomy of good-bad, beautiful-ugly, happiness-unhappiness, life-death, ecstasy-sadness to the stage in the form of the conflict of opposites - *coincidentia oppositorum*. In this essay in which İnal emphasises fictionality and dramatisation, he analyses Sait Faik's world and the values he consecrated in a poetic language. In this creative text - réécriture - he brings the reader together with the author's creative and guiding power. İnal draws the reader's attention to another point. Sait Faik does something that Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Sabahattin Ali and Refik Halit, who wrote short stories before him, did not do. In his stories, he does not deal with a specific subject, but with a part of everyday and ordinary life, without pursuing a certain ideological stance or defending a certain view. The ordeal of the fishermen's daily lives, their love, love of humanity and nature constitute the theme of his stories and poems. In approximately one hundred and seventy stories and a small number of poems collected in twelve books, he uses a lyrical language suitable for dramatisation. The sea he watches from the flowery slopes of the Bosphorus, the small islands on the horizon that sometimes float like a ship in the fog, everything that belongs to the sea, the foamy waves, the seagulls floating freely in the air, the various odours he inhales are the elements that nourish Sait Faik's perceptions, sense of belonging, love of humanity and love of life. The sea and the sons of the sea, poor and well-intentioned fishermen, his earthly loves determine his excitement and his view of the world. Fishermen, tavern keepers, lovers, people intoxicated with the sound of flute, wine and mastic, the voices of dogs and pigeons, the smell of fried mussels emanating from a Greek house, the smell of aniseed rising from his moustache are the visual and dramatic materials of the play, which is staged in a half-real and half-imaginary atmosphere.

Keywords: *Sait Faik, Burgaz, sea, fishermen, lovers, nature, love of life.*

Birinci Bölüm: Sevgilim Burgaz

Dizgi yanlışlarıyla basılan, gözbebeğim dediğim, ilk aşkım, kozasından çıkan bir böcek gibi ilk öykülerim, *-Semaver-* gönlümü hırpalasa da itiraf etmeliyim ki, bir yandan da gönlüm kırmızı balonlarla neşe içinde oynayan bir çocuk gibi şen ve şakraktı o sıralar. Şöyle diyordum neşeyle o günler eşe, dosta, herkese: *O gün ne güzel bir gündü. Deniz ne serindi! Ne güler yüzlü idi sandallar, çocuklar, kadınlar.*¹

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, o gündür bu gündür zaman nasıl da rüzgâr gibi gelip geçti. Ne ki, sevgim, sevincim, yaşama

isteğim hep aynı kaldı. Burgaz'ın çiçekli bayırlarından aygın baygın seyrettiğim engin deniz, buğular içinde bir gemi gibi süzülen adalar, Olymposlu tanrıların köpüklü dalgaları, cilalanmış gümüş gibi parlayan ak kanatlı martılar, düşlerimin renkleri, derinden içime çaktığım kokular, hepsi hepsi, algılarımı, aidiyet duygumu, bana ait ne varsa, yaşama aşkımı nasıl da besliyor. Deniz benim aşkım, deniz benim sevgilim, yeryüzü aşkım ve yaşamım. Nasıl da keyifliyim. Olympos'un tepesinde oturan tanrılar kıskansınlar beni. Tembel bir kral gibi oturuyorum keyifle en yüksek bir kayanın tepesinde, parlak güneşin altında bütün gün. Başıma sarmaşıklı bir taç takıyorum, kaçmasın istiyorum sevgim, kaçmasın istiyorum keyfim ve rahatım. Sürsün istiyorum krallığım bu sevgilim denizlerde, karalarda. Derin gümbürtülü davullarla yedi cihana duyurulan şenlikler sürsün istiyorum durmamacasına günler, haftalar boyunca. Anasının ardından çayırdan koşan bir tay gibiyim, içim dalgalı, içim kıpır kıpır sevinçten, sevgiden. İştahla sıçıyorum tepelere, atılıyorum yayından fırlamış bir ok gibi yükseklerle. Umursamıyorum, umursamak da istemiyorum yeryüzü ahvalini; bana ne? Kaval sesleriyle coşan, şarapla sarhoş olan basit bir denizciden yok farkım. Olmasın isterse kimse yanımda, deniz benim yanımda Burgaz'da; bu bana yeter. O yüzden diyorum; değil hiçbir şey umurumda bu sevgilim adada. Dinliyorum olanca duyarlığımınla dalgaların sesini ve kulağımı tatlı tatlı okşayan türlü sesleri. Gönülden seviyorum köpeklerin, güvercinlerin seslerini, rüzgârda sallanan ağaçların hışırtısını, bir de rakı roka sofralarından gelen şenlikli sesleri. Bulutların arasında salınan ay gülümserken parlak ışıklarıyla bir dudağım yerde, öteki dudağım gökte, ateş kor olup büyüyor içimde. Yıldızlar asılırken parlak parlak ağaçlara, parlatırken yeşil yeşil çayırları, uyku yok asla, uyku yasak bana. Işıklı cümbüşlü bir arena burası; tam da bir oyun alanı, şenlik arenası. Yalnız değilim burada. Dostların en iyisi, en yücesi, *kadehimde sakız rakısı var*. Kaldırıyorum kadehimi bir daha bir daha, *dilim oluyor kekeme, elimde olta, oltanın elinde zoka, sandalda Barba Stanco, küpeştede Sivriada, yıldızlar bağrımında; dümendeyim. Motor hışır hışır hışır ediyor. Köpek sesleri geliyor dostçasına. Ağaçlar yıldızları, ağaçlar tepeleri, köpek sesleri sabahları getiriyor. Bir balık kokusu içiyorum; bir Rum evinden midye tavası, bıyıklarımın içinden anason kokusu geliyor.*

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, bilmek isterseniz içimden geçenleri, dinleyin lütfen beni olanca duyarlığınızla, nasılsa gök, yer ve rüzgâr suskun şu sıra. Ay nasıl da büyüyor olanca parlaklığıyla. *Ay büyürken uyuyamam.*² Gözlerim karşı kıyıda. O da ne? Görüyorum işte orada Aspasya'yı; sevgililerin en sevgilisi, güzellerin en güzeli. Aspasya bir kraliçe; duruyor orada sultanca, bakıyor bana, belli ki bekliyor beni, içi sevgi dolu. Ben ona âşık bir güvey, o bana âşık bir gelin bu adada. Deniz köpüklerinden doğmuş, çiçek gibi körpe, yasemin kokulu, *paskalya çiçeği sarısında Aspasya*. Bir gece, bir gece daha, anlayacağınız bin bir gece ona doğru yüzdüm ve gün yüzünü göstermeden, ona doyamadan gecenin kısılgına hayıflanarak dalgaları yara yara döndüm hiç yorgunluk duymadan. Sonra da aldım elime bir kadeh mastika, yanında ançüez ve yeşil zeytinler, öteki elimde

naylondan otuzbeşlik bir olta. Deniz diplerinden (...) fosforlar, yakamozlar, pırıldılar yaka'ladım durdum Aspasya'm için; geceye hazırlık olsun diye. Dolaştım durdum adalar arasında sarhoş sarhoş. Ben, sandallar içinde bir sandal, denizler içinde bir deniz, insanlar içinde bir insan'ım. ³ Var kulağım da her daim bir kefalonya havası; dahası, bu Aspasya'nın şarkısı. Sivriada'nın suları ürperiyor, titriyor. Sonra da ışıkları söniyor bir bir. Zeytinleri yerken kalan mastikayı da yuvarlıyorum afiyetle, geceyi Aspasya'mla yeniden yeniden yaşamadan önce.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, gönlüm hoş, başım dumanlı, uzak kalamıyorum ondan, özlüyorum derinden onun tatlı ışıklı bakışlarını, sevdalı göğüslerini, hazdan sarhoş olurcasına. Bayıltıcı kokulu otlar ve sarı çiçekler arasından elleri açık, göğüsleri taş, dudakları ıslak, gözleri ateşten çakmak çakmak, narin ayaklarıyla koşup gelişini hayal ediyorum sabırsızlanarak. Yapsınlar istiyorum ve buradan ilan ediyorum ki, Lelekler ülkesinin taş ustaları yapmalılar mutlak onun heykelini halis Paros mermerinden *nefis rüyalarınız için*. O yürürken uyum içinde salına salına nazla, görsünler istiyorum yer, gök ve rüzgârın nasıl da suskun, suların nasıl da kımıltısız ve durgun kaldığını. Koca deniz bile sakin kalıyor yatağında sırf ona saygısından. Yeşil taze çayırın içinde, kiraz ağaçlarının altında onun bembeyaz gerdanını, ince uzun boynunu, kavisli kıvrak sırtını öpmeden lütfen beni dinleyin. Hikâyemi bilmek isteyen herkese açık açık *söylemeliyim; yok yok (...) meydanlarda bağırmalıyım: Bu küçük güllerin buram buram tütüğü zamanlarda, kahvede kiraz mevsiminin sevişme vakti olduğunu*. Bunun için onun hoşuna gidecek ve de herkese uygun gelecek sözler seçmeye çalışırken olanca dikkatimle bin bir tasarı gerçekleştiriyorum özenle kendi kendime. Tasarılarım sevecen, sıcak, içten ve herkese uygun gelecek elbette, beni dinleyenlere, benim gibi içleri aşkla dolsun diye. Çakılsın kalsın istiyorum herkesin akli onda, tasarılarım bir çağrıdır herkese; boşa gitmesin. Titresin onların da yürekleri, bacakları. Bildiğim o ki, çağrılarım onların içlerini yakacak. İçi yanan kişi de âşık olmuş demektir. Aşk her zaman herkese umut verir. O kadar da acı verir bazı bazı. Kim çıkarsa, ne olursa, her şey kişinin bahtına. Davetimi duyurmak için çıkıyorum sokağa; yüreğimde ateş, bağır bağır bağırıyorum sola sağa: *Sana nasıl bulsam, nasıl bilsem, nasıl etsem, nasıl yapsam da meydanlarda bağırırsam, sokak başlarında sazımı çalsam, anlatsam şu kiraz mevsiminin para kazanmak mevsimi değil sevişme vakti olduğunu... Bir kere duyursam hele güzelliğini, tadını, sonra oturup hüüngür hüüngür ağlasam boş geçirdiğim, bağırmadığım⁴ zamanlar için*.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, işte böyle, kiraz mevsimi, aşk mevsimi alıp götürüyor beni özgürce yürüdüğüm yoldan, saptırıyor beni başka yollara. Zaman ya da isterseniz siz koyun adını, kader, rastlantı, neyse ne, karşı duramaz olacıklara. Bana gelince; sırt çeviremem asla güzel ve tensel arzulara. Buldum kendimi keyifli bir

kıyıda, şarap, balık, rakı roka kokuları arasında. Kader sürükledi demek beni oralara. Şükürler olsun. Bunun için hiç şaşırmanın sakın; var bu kez de yanımda saçları örük örük, ince tenli, gözleri ışıl ışıl, dişiliğine belli ki karşı konulmaz bir sevgili. Adı Aleksandra. Öylesine coşku dolu içim. Aleksandra hafif, ince, çevik mi çevik bedeniyle sürüklerken beni adımlarının önünde, giriyor uçarıktan sanki balık rakı kokulu tavernaya. Gözlerinin parlak delici ışınları, içimde aşk düşünceleri, türlü kıpırtılar, ilkbahar ve de giderek alevli bir yaz. Yüreğim taşıyor aşk esintileriyle öyle, Aleksandra'nın güzelliğiyle.

Bu taverna bir saray; içinde neler neler var... İçinde nasıl da yaşanır türlü aşklar. Yaşama aşkını bilen biri olarak söylüyorum; burası gerçekten de bir saray. Tanrı yeryüzüne güzel bir saray vermek istemişse eğer, bundan daha güzelini düşünememiştir kanımca ve sanımca. Yüzümde bir dolu umut, içimde neşe, girer girmez içeriye zaman yitirmeksizin, içim umarlı içim güvenli, kralı gibi bu ülkenin seslendim sarayın baştavernacısına. Nasılsa gökten zembille inmiş biriyim ben. Söylediklerim krallığının kuşkuya yer bırakmayan bir işareti olsun istedim. Şöyle dedim buyurgan bir edayla, biraz da ukalaca: *Bize bir masa ayır Yanakimu, Aleksandra'mla benim için bir masa. Üstü çiçeksiz, örtüsü gazeteden, şarabı aşktan hem hülyadan. Sözlerimi tamamlamak için şunları da söyledim: Aleksandra'm mızika çalsın siyaha çalan parmaklarıyla. Güftesi bayağı şarkılar, adı havalar. Meyhane acı zeytinyağı koksun. Sen hoşnut ol Yanakimu.*⁵

Ateş ateşin yanında nasıl canlanırsa, tatlı yüzlü, soyunun en dişisi karşısında yüreğimin ateşi de öyle canlandı, mızıkanın sesi ateşimi öyle artırdı. Aleksandra'mın yanında uzanırken yatağında içimde var her daim bir karıncalanma; yürek atışlarımı hızlandıran, geceleri türlü hazlar tattıran. Sevdalı tenimde var bin bir heyecan, en çılgınından. Biliyorum: *Cenneti, cehennemi hor gören aşk onda misliyle var yalnızca.*⁶ Bir de dikkat buyurun lütfen, Aleksandra bir beni seçti bu adada. Her zaman her yerde o bir başka güzel; yatağında, yüzerken mavi sularda, denizde, karada, nerede olursa olsun dişiliğini bir yem gibi sunmasını iyi bilen bir sevgili o. Sessizce beklerken dülger balıklarını oltamın başında, ondan uzak sularda, yüreğim oluyor bakır gibi parlak; ossaat uykuya varmak istiyorum hemen orada onunla. Sarmak istiyorum pürüzsüz tenini parmaklarımla, sarsarak öperken bedenini, güzelim uçlarından dimdik memelerini, bir de bileğini, dudağımı, çıldırtan bacaklarını. Aleksandra bir ilahe. Aleksandra gökten inmiş. Sevgiyi, sevişmeyi simgeleyen, aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite onu yeryüzüne göndermiş. Bir söylentiye göre de onu Zeus ile eşit tutulan, denizi simgeleyen ve denizin mutlak hâkimi ve efendisi Poseidon göndermiş. Şükran duygularım tanrılara ve tanrıçalara. Selam olsun Olympos'a.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, bu adada her şey o kadar güzel, o kadar uyumlu ve orantılı ki; mutluluğum doruğunda. Her şey huzurlu, karmaşasız, patırtısız ve katışıksız. Olduğu gibi her şey, yalın mı yalın. Dilerseniz işte size adadan bir fotoğraf: *Gözlerimin içine*

bakan bir köpek, hemen az konuşan, hareketleri ağır, elleri çabuk, abalar giymiş bir balıkçı, yırtık bir muşamba kokusuyla beraber küpeşte tahtaları kararmış, boyası atmış ağır ve kaba bir sandal, sandalın peşini bırakmayan bir kuş, ağ, balık, pul, sahilde harikulade güzel çocuklar, namuslu kulübelere, kırlangıç ve dülger balığı haşlaması, kereviz kokusu, buğusu tüten kara bir tencere, ufukları dar, sisli bir deniz... İnsanları mülayim, insanları edepli, çorbanın çorbasızlarla paylaşıldığı, on kuruşa kahve, yirmi kuruşluk köylü sigarası içilen. Denizin her tarafına kondurulmuş adalara bakan bir ada burası; Burgaz Adası. Burası bizim denizimiz – mare nostrum -. Haritadan bakarsanız denizin ortasında bir nokta ada⁷ burası. Bütün güzellikleri yaratmış bu ada; belli ki bütün güzellikler de Burgaz için yaratılmış. Bu adada balıkçılar ve adada oturanlar aynı zamanda şairleşmişler de. Ne ki, bu iyi insanlar kötü yağlarla yaptıkları börekten de şişman'lamışlar⁸. Tek üzüntüm, tek kaygım yalnızca bu onlar için. Yine de afiyet olsun onlara, yarasın yedikleri. Şen olsun yürekleri, balık dolsun tekneleri.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, bu bizim deniz, bu tepeli, renkli mesut ada, şenlikli bir bayram yeri; *zil, şal ve gül*, tam bir fiesta.⁹ Ben burada geçiriyorum ahir ömrümü ve de yaşıyorum duyup duyabileceğim hazların en büyüğünü, doruk noktasına ulaşan sevincimi burada sizlerle paylaşıyorum. Ne ıssız, sessiz, derinden, sinsi sinsi akan soğuk bir nehir, ne de tepeleri puslu, insanı ürperten, üşüten bir dağ var buralarda. Bakır renkli, gümüş renkli bir aydınlık var her daim, her yanda. Anlayacağınız, burası haritada ayrıcalıklı bir nokta. Ne üzerime çöken bir uyuşukluk ne de peşimden gelen sızılı bir mutsuzluk var. Tenimi gıdıklayan yaz sıcağı, dünyanın bütün sabahları¹⁰, bana kucak açan ılık yaz geceleri, yumuşak ve ağırbaşlı dalgaların ahengine katılarak ağır ağır uçan martıların sesleri, yanık biberiye kokuları içinde ekşi tatlı meyveli ağaçlarla çevrili bahçeler, tozlu zeytin ve incir ağaçları, senfoni ustaları sevgili ağustos böcekleri burada hüküm sürerler yaz boyu. Bu pastoral senfoniye tıgla örülmüş dantela perdeleri evlerden gelen uyumlu bir iç sessizlik eşlik eder.

Tepede nöbet tutan dikkatli bir bekçi gibi adayı dinliyorum, adayı bekliyorum bir dostu bekler gibi. Bu bahçeler, kaktüslerle çevrili denize inişli sokaklar, begonvillerle süslenmiş evler benim. İniyorum, çıkıyorum, aylak aylak dolaşıyorum, tat alıyorum her şeyden burada. Ne âla. Gördüğüm her şeyi ve renkleri seviyorum; sesleri, kokuları, bir sarhoş azgınlığıyla içime çekiyorum doyasıya. Kucaklıyorum herkesi: Badi badi yürüyen çocukların seslerini, dondurma satıcılarının neşeli ve de edepsiz bağırışlarını, tezgâhlara sıra sıra dizilmiş bitkileri, renk renk çiçekleri, içi kıpkırmızı, çekirdeği kara, çatlamış karpuzları, kokulu ve yapışkan üzümleri. Yalnız bu saydıklarım mı yaşamı sevmeme sebep? Var daha nice sebep. *Beline kadar su içinde* balıkçıların (...) *ziftli kara sandallar*'da bağırış çağırış sattıkları balıkların kokusu, karasineklerin uyumlu çokluk uğultusu, daha niceleri, hepsi hepsi birer sebep. Adanın sıcaklığı ve canlılığı her türlü *gam*'ı *defeder*¹¹. Yaz mevsiminin hüküm sürdüğü bu adada *beyaz iskelelerde* rakı roka sofraları kurulur, *jambon*

ve sosisle içilen (...) şaraplar¹² , şerefe kaldırılan bardaklar, *tüttürülen cigaralar*, hiç sönmeyen *yanan ocaklar*¹³ derken zaman ne de güzel ne de çabuk geçer; bin bir gece masallarında olduğu gibi. Güneşin parlıtısından sonra gün batımının ardından geceye huzur ve neşe içinde geçilir. Geceler sevinç içinde yaşanır. Çın çın çınlayan ağustos böceklerinin giderek azalan sesleri, ardından gelen sessizlik, ufak tefek yanlış düşünceleri ve yüreklerde kalmış olan kımıl kımıl endişeleri kendiliğinden siler.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, görüp anlıyorsunuz elbet beni. İnaniyorum buna. Yanılığım yok bunda. Ne varsa bu adada, kokular, renkler, iplere çalılara asılmış çamaşırlar, renkli giysiler, görüntüler ve her nesne, alabildiğine bir bahane. Her şey tanıdık, herkes dost olunca bu adada sessizce iniveren gecenin karanlığında ıssız bir yolda kulağıma gelen gizemli hışırtılar bile vız gelir tırıs gider bana.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, gönlü temiz, gözlerinde her daim deniz olan ben, tanrının günahsız bir kulu olarak söylerim ki, bu sevgili yeryüzü üç bölünse, kura çekilse, üç kişi olsa da ortakça payımı, köpüklü denizler düşer mutlak benim payıma, adı olur onur payı; düşer sisli karanlıklar, soğuk topraklar karşılarıma; olur onlar için de adı teselli payı. Zaten Poseidon yasak koymuştu bana, başka bir yerde yaşamama. Severim o yüzden denizlerin tanrısı Poseidon'u. Bu paylaşım için iner gereğinde yeryüzüne Poseidon Olympos'un doruklarından sırf benim için. Şükürler olsun ona. Yücelerin yücesi Poseidon benim indimde gök tanrı Zeus'tan sonra her daim Olympos'un en üst katında ve ilk sırada.

Çamlar, defne ve zeytin ağaçları, *denizin yüzünde zaman zaman sıçrayan, kaynaşan, dalan, yeniden çıkan balık'lar* (...), *sudan sıçramış kocaman bir kolyozu denize hiç konmadan havada yakala'yan martı'lar*, denizin altında kaydırak oynayan *istavritler, uskumrular, kolyozlar, palamutlar, sinaritler, yunuslar, orkinoslar*, hepsi hepsi Poseidon'un çocukları, benim de dostlarım olurlar. Deniz benim için *bir şıkırtı, bir oyun, bir bayram, bir savaş alanı*¹⁴ ve de bir sayfiye yeri. Hepsinin içinde bir insan kokusu var, insana özgü bir sıcaklık var. Ses çıkmaz, çıt çıkmaz elbet bu aziz yaratıklardan. Hem bunun ne önemi var? Ben söyleşiyorum ya onlarla, kırk yıllık dostlarımla, bu dostluk denizinde sandalimde. Yatıyorum sırtüstü güneşin altında küpeştede. *İçindeki güneşten, gökyüzündeki tozdan, ağacın kırmızısından ay doğu'yor o zaman. Geçiyorum zevkten kendimden. Bir dudağım yerde, öteki dudağım kuyruğunda, ateş gidip geliyor, (...) içimde. (...) Yıldızlar asılmış (...) ağaçlara. (...) Kahve fincanına düşen sabah yıldızını kokuyorum. Mis gibi kokuyor. (...) Yıldızlar beni sandallara, kayıklara, vapurlara ve adalara götürecek az sonra. Dünyanın bütün sabahları benimle. Dünyanın bütün adaları benim karşımda. (...) Düşünürken böyle küpeştede baygın bir kral gibi zevkten, martular Sivriada'da ayın ışığında dönüp duruyorlar* fır fır. Kulağımda bir şarkı:

*Aspasya'nın söylediği kefalonya havasından çıkan rüzgâr Sivriada'nın denizini ürpertiyor*¹⁵. Sallandıkça sandalımda ben, serseri bir rüzgârda sallanan bir ağaç oluyorum.

Ey rüzgâr! Seni de ayrı seviyorum, yerin başka; uzaklardan gelişini, minik dalgacıkların kıpırtısıyla beni uyandırışını heyecanla bekliyorum. Yalarken sen suları hafif hafif, ay suları aydınlatırken usul usul, sesini dinliyorum, geçiyorum kendimden. Yakamozlanan fosforun ustalıkla dans edişini, ince ince salınışını seyrediyorum kendimden geçerekten. Denizlerin prenslerini, prenseslerini, düşlerimin renklerini, huzur veren, barış getiren allı pullu balıkları izliyorum hayran hayran; içimde hiç eksilmeyen bir sevgi, bir heyecan. Onlar denizlerin süsleri, denizlerin sahipleri ve efendileridirler. Onlara *güzel bir kadına sarılır gibi* sarılıyorum, baktıkça onlara içim taşıyor aşktan ve mutluluktan. Kimi zaman aklım suskun, bedenim yorgun ve ağır kalsa da, duygularım her zaman taşkın. Deniz aynamdır benim. Bu denizin sevgili ve soylu sahipleri benim içimde yaşarlar her daim. İçimde fırtınalar, koylar, fiyortlar, limanlar, *bir vücut gibi sinirli ve hareketli yaşa*'yan¹⁶ hareli, allı pullu balıklar. Hepsinde de var bir düğün sarhoşluğu. Koşuyor *küçük balıklar, uçuyor peşlerinde kolyoz, onun peşinde kim bilir hangi balık? Martılar ve karabataklar (...)* denizin üstünde zaman zaman sıçrayan, kaynaşan, dalan, yeniden çıkan balık kümelerine doğru hızla süzülüyorlar, batıyorlar, kanat çırpıyorlar, karabataklarla mihal kuşları dalıyorlar, bir deniz üstü canlı sabah kahvaltısı iştahı içinde¹⁷. (...) Dur durak yok bu denizde. Ne yorgunluk ne de uyku. Güneş ıslıl ıslıl parlasın, ya da olsun deniz kapkaranlık, ne fark eder ki? Prensler, prensesler, hepsi nasıl da arzulu, nasıl da dingin ve hareketli. Yaşıyorlar bu denizde türlü aşkları alt alta, üst üste. Yamyassı bu denizde aşk var her yerde. Her şey kendiliğinden yalansız, dolansız bu kıvıltısız denizde.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, burada adalar arasında, adaların en güzeli Burgaz'da olmaktan üstün ve ayrıcalıklı bir haz duyuyorum; gözlerim açık, ruhum aydınlık, yüreğim âşık, bedenim taze bir tay gibi hafif. Hatırlarsanız burada her şeyin sevmeye bir bahane olduğunu söylemişim sizlere. Tanısam da tanımasam da her şeyi, herkesi seviyorum demişim bir de. Onun için diyorum ki, içimde var her daim erinçli bir dinginlik; gökteki sonsuz huzura benzer. Güzel ve tapılası bir sevgili bu deniz, bu ada. Evirip çevirdikçe gözlerimi güzelliğini, tazeliğini, çekiciliğini içime çekiyorum doyasıya. Cennete giden yol burada, bu adada; inanın bana. Şükranlarımı sunuyorum doğaya. Bir kez daha olanca sevgimle selamlıyorum bu denizi, bu adayı. Sabahın seherinde doğan güneşin önünde, güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, sizlere sesleniyorum; hepinize merhaba, hepinize *kalimera*, sabah şerifleri hayrolsun.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, sonlanmadan burada birinci perde, şunu da söylemeliyim: Ben *Sait Faik, Burgaz çalılıklarından çık* 'tım, *bir kızılık dalı kopar* 'dım, *kalem gibi yont* 'tum, *ucunu yaşama batırdı* 'm ve *yaşamaya koyul* 'dum; içim sevgi dolu, yüreğim doğa sevgisiyle dolu. *Bu sevgi ile ısın* 'dım, *ışıklan* 'dım¹⁸.

***

İkinci Bölüm: Ölçüsüzce Sevmek¹⁹

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, sevincim kalmasın diye içimde söylemeliyim sizlere, içimi dökmeliyim öncelikle. Bu ada, adı Burgaz, muhteşem bir ada; hücrelerimin kımıl kımıl kaynaştığı, yaşam sevincimin arttığı, düş gücümün hesapsızca büyüdüğü saadet diyarı bir ada. İyi kötü, güzel çirkin ayrımı yapmaksızın, uzun boylu kendimi sorgulamadan, herkesi her şeyi sevdiğimi söylüyorum burada. Ayak bastığımdan beri bu sevgilim adaya, ilk kez gönlüm rahat. Demem o ki, burada buldum huzuru; büyüklerimden duyduğum bir sözle söyleyeyim, herkes huzurlu, her şey güzel ve uyumlu. Burada oturanlar, saadetli, hoşgörülü; tekdüze yaşam tarzları basit ve rahat. O kadar ki, erinç, haz, dirlik ve düzen iç içe girmiş hayatlarında, her şey olmuş keyif, dirlik ve güzellik.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, beceremezsem de gereği gibi anlatmasını, allayıp pullamasını, eksik kalsa da anlatacaklarım saymak isterim yine de beni mest eden güzellikleri. Bildiğim ve güvenle söyleyebileceğim kesin ve şaşmaz şey şu: Burada yaşamalı ve burada ölmeye yatmalı²⁰. Gönülden vurulduğum bu haşmetli adada, hele de ilkyazla başlayan o dingin zamanlarda mahur ve huzurlu saatleri uzatmalı, türlü hazları yeniden yeniden yaşamalıyım bana biçilen zamanı aptalca tüketmeden. Gerçekten de günler ve geceler boyu gördüklerim, duyumsadıklarım görkemli birer tablo bu adada; dahası baştan çıkarıcı, lezzetli, şiirsel, ölçüsüz ve düşsel. Ne mesela diye sormanızı beklemeden söyleyeyim ben zevk ve heyecanla aklıma ilk gelen şeyleri: Şarap. Ve de dilerim ardından şarabın tadı hiç eksilmesin n'olur damağımdan. Dalmadan lezzetli bir uykuya diliyorum en güzel *nympha* 'ların peşinden koşan Hermes'in oğlu Tanrı Pan'dan: Bu adada eksilmesin şarabın tadı sofralardan. Keyifse keyif; olsun her daim. Derlerse desinler arkamdan; bu kadarı da ölçsüzlük, kaçıklık. Bir günah sayılsa da o ya da şu aşırılık, inanın yürekte içimi temizlediğine. İçim temiz, içim ak ve pak çünkü. Yoktur içimde bir kötülük, bir garaz. İçimde gurur; onun için diyorum ki, gönlüm rahat. Dileyerek ve bilerek içimde yaşattığım, kimilerince ölçsüz sayılan, benimse sevap saydığım ne varsa hiç saklı tutmamalıyım. Kalmalıyım gönlümce sersem, sarhoş, dahası olmalıyım isterseniz siz, cehennemlik bir budala. Sarhoş balıkçı dostlarımla düzenlenen

eğlencelere katılmalıyım. Her şey güzel, her şey şenlikli bu adada. Ve zevk düşkününü ben iyi ki bu adadayım.

Ey güzellik! Tanrılığından sıyrılıp insan suretine giren Dionysos'un bu aziz topraklarında, ak ve duru sularında o kutsal akışkanla bir tutarım seni bu yüzden işte. Ne saadet bu adalılara, gümbür gümbür sesler çıkaran davullarla çın çın çınlayan zillerin ve kavalların tatlı sesinde, başlarında sarmaşıklı çelenkler, hora tepen cennetlik balıkçılara, gergeflerini mekiklerini unutup üzüm suyu çıkararak cenneti Dionysos gibi yeryüzüne taşıyan şu şen kadınlara. Var olsunlar, şükürler olsun onlara. Şarapları bal bereket olsun. Davul, dümbelek, tef sesleri hiç eksik olmasın meclislerinden.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, ne dersiniz deyin siz, isterseniz beni başıboş bir sarhoş bilin kimileri gibi, inanın yürekten sözlerime. Afiyetle taam olunan baldan tatlı bu kırmızı akışkan, bu büyümlü güç ve zincire vurulmuş Prometheus'un uzanıp da bir türlü ulaşamadığı baygın baldan tatlı incirlerin kokusu, yaşama sevincimi bir mih gibi perçinliyor gündüz gece. Dedim ya, burada her şey o kadar güzel, o kadar bağlayıcı ve çekici ki, saadet, sadelik ve sessizlikle evlenmiş. Gezinirken aylak aylak bir başıma orada burada, gözümün çarpan her şey, her nesne, huzur veren resimlere dönüşüyor. Kızgın güneşin altında avluda çalıların üzerine serpiştirilmiş renk cümbüşü örtüler, çamaşırlar, çiçekli çarşaf, pırıl pırıl ufacık camları süsleyen desenli renkli perdeleri evlerin içinde hiç eksilmeyen cıvıl cıvıl çocuk sesleri, pilli radyolardan kulakları delip geçen şen türküler, bahçelerde çatlamış yakut zarlı narlar, altın sarısı üzümler, ayaklarımın altında ezilen narın otlar, tarlalarda başakları devşirilmiş buğdaylar, tanrının lütufu sıcak yaz günleri, hepsi hepsi öylesine mutluluk verici ve rahatlatıcı ki. Alev dolu, aşk dolu yüreğimin içinde işte çizik çizik bu görüntüler var. Hepsi nasıl da renkli, nasıl da sıcak. Diyeceğim o ki, her şeyde, her yerde şenlik var, şenlikli insanlar var. Onun için dilim bu denli çözülüyor huzur içinde. Böylesi ne kadar güzel, ne kadar iyi, ne kadar sevindirici. Her şey akıyor bir sinema şeridi gibi huzur ve saadet içinde gözlerimin önünde.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, dilim döndüğünce sizlere saydığım bu güzellikler, bu renkli resimler her daim yüreğimdedirler. Yaşıyorum ben onların alevleriyle. Yorulmuyorum bu nedenle; coşuyorum tersine onlarla iç içe olmaktan, birlikte yaşamaktan. Onun için güzelliklere veriyorum nefes alıp nefes verdiğim tüm zamanımı. Burada gördüğüm ve duyumsadığım her şey, her güzellik bir düş gibi dilsiz, ne ki, ölümsüz bir sevgi gibi kalıcı ve yakıcı. Bitmedi daha; ve de *yüreğim kuğu aklıyla kar bileşimi*.²¹ Onun için yürekten söylüyorum, daha da söyleyeceğim bilmem kaç defa: Dedim ya; *bir kadını sever gibi seviyorum*.²² burada her şeyi. Kuruldum onun için buraya yetkin bir kral, bir konkistator gibi.

Dikkatli bir gözlemci gibi biliyorum bana bakıyorsunuz; gözlerim nasıl da alevden parlak. Gözlerim, gözlerim; her şeyi en güzel,

en renkli, en parlak kılan. Yok asla buraya ayak bastığımdan beri boşa tükettiğim bir zaman. Ben yanılmıyorum, siz de yanılmayın; burada buldum belki de işin aslını, bilerek bilmeyerek aradığım şeyleri. Aradığım ve sonunda bulduğum şeyin ne olduğunu sorarsanız bana, size şöyle derim saygıyla: Sevmek. Yaşadığım sürece sevmek. Bu bir gizemse çözdüm demek sonunda işin aslını. Ne dersiniz? Oturup da kıyılarda tepelerde, iyilik dağıtan iyilikçi melekler ve *kır prensesi için prelüdler* yazmalıyım²³.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, sonsuzluk benzeri denizlerin ve bu kadim yerlerin tanrılarını, iyilikçi meleklerini ölmüş ya da yokmuş gibi düşünmeyin sakın. Tanrılar, Tanrıçalar, melekler, güzellik adına kim ne varsa benim indimde her daim yaşayacaklar. Onların varlıkları gönlümü ısıtıyor; onlar gönlümde sevgili *nympha*'lar gibi ak sulara yüzüyor. Onların varlığıyla gönlümde alev alev düşler var. Bedenlerini saran tuzlu suların kokusunu içime çekiyorum sarhoş olasıya. Onlarla nefes alıyorum, onlarla dünya nimetlerinden²⁴ tat alıyorum. Var içimde bir dolu alev.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, söylediklerim içten, katıksız. Gerçekten de *çocukluğumdan beri haritaya ne zaman baksam gözüm hemen bir ada arar; şehir, vilayet, havali isimlerinden hemen mavi sahile kayar... (...) Haritada bir ada görmeyeyim. İçimdeki dostluklar, sevgiler bir karıncalanmadır başlayıverir.*²⁵ Denizin kokusu, suları ite ite gelen ılık rüzgârın sesi, baygın yeryüzünü azgın bir aşkla öpen güneşin ateşi. Ve sonunda ruhumda ve bedenimde bir hesaplaşma, bir kaynaşma ve kızıl kıyamet ondan sonra. Ve etrafımda dolanan iştahlı, ürkek, kararsız, renkli hareli masum sevgili balıklar. Var belli ki denizde bir ihtilal, bir telaş, bir itişme, bir kakışma. *Kıraçaları istavritler, istavritleri uskumrular, uskumruları kolyozlar, kolyozları palamutlar, palamutları sinagritler, sinagritleri yunuslar, yunusları orkinoslar kovalıyor. (...) Kimin kimi kovaladığı belli değil. Öyle bir karmaşa, bir telaş, bir kovalamaca. Belki de bir istavrit, bir kılıçbalığı yutuyordur. Dedim ya içimde bir kaynaşma, denizde bir kıyamet var. Burada her şey ne kadar da renkli, hareketli. Gönlümün sevgilisi bu ada tam bir şıkırtı, bir oyun, bir bayram, bir savaş alanı.*²⁶

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, görüyorsunuz işte siz de; tam da aradığım bir resim bu sevgilim ada ve bu sevgilim deniz. Anlayacağınız bu aziz karalar denizler, hepsi benim dostlarım. Burada uzağım acılardan, gönlümü inciten türlü özlemlerden, dertlerden. Şükürler olsun. Ömrüm bu adada dostlar, balıkçılar, meyhaneciler ve de balıklar, kokular, renkler, sesler arasında mutluluğa tutsak olsun. Gururla söylüyorum. Bunu hiç unutmayın. Talihin kudreti bu demek, böyle demek. Yüreğim, aklım, huzur ve kıvanç içinde. Şükürler olsun Pan'a. Susalım. Dua edelim ona hep birlikte. Dualarımızı esirgemeyelim, şükredelim öncesinde ve sonrasında.

Madem ki dua ettik, olduk huzur içinde birlikte, güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, sizler de benim düşüncelerime ortak oldunuz ve benim gibi düşerle hemhal oldunuz. Ossaat gördüğünüz olacak bundan böyle masalımsı adalar, büyüdü denizler, uçsuz bucaksız aynalar. Aynalarda kendi yansıtıklarıyla parlayan türlü türlü güzellikler var. Bu masalsılığın mimarı ben, görüyorum sevinçle, sizler de görüyorsunuz gönlünüzce en güzel şeyleri, sırçalarla dolu tünellerden geçip akan billur suların parlaklığını. İçiniz bunun için gönençle dolu. Mutluluk yalnız işte bu; önünüzde bir ada, etrafınızda engin sular, yüreğinizde ne sıkıntı ne korku. Hoşgeldiniz sizler, saygıdeğer konuklar, adalı dostlarımızın aziz topraklarına. Onlar gibi olacaksınız bundan böyle, içiniz dolacak iyiliklerle, güzelliklerle. Çekerken ağlarınızı balıkçıların eşliğinde şen şakrak, olacak ağzınızda şarabın ilahi tadı. Martılar peşinizden koşacak, sizi çığlık çığlığa saygıyla teknelerinizde karşılayacak ve de sizi alkışa boğacak göçmüş ruhlar yattıkları çukurlardan. Siz de olacaksınız gemi direği gibi dik ve direşken, doruklardan esen yel vurdukça göğsünüze. Sonsuz bir aydınlık, sınırsız bir sevgi ve bir huzur, biliniz, şimdiden vadedildi sizlere bu adada, verildi bile şimdiden, sizler de oldunuz adalı bir kardeş ve bir sevgili. Yüreğinizde aşk; yüreğiniz çarpacak sevgiyle bundan

böyle bu adada hiç olmadığı kadar. Büyük olacak sevginiz, öyle candan öyle şen. Artık sizler de benim gibi adalısınız.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, alnım açık, gittiğim her yerde gönülden şöyle söylüyorum: Ben bu adada yeniden doğdum. Yeni bir insan oldum, yeni yeni şeyler öğrendim, edindim hiç bilmediğim değerler, yaptığım onca yanlışlıklardan sonra. *Çorbanın çorbasızlarla taksim edilmek için, mis gibi koktuğunu, rüzgâr kulübenin damını uçurduğu zaman daha sağlamını yapmasını, sabah başlayan lodosun çok geçmeden batıdan esbildiğini, sonra da karayele çevrildiğini burada sıcakkanlı güleç balıkçılardan öğrendim. İskambil oyununun balığına, misinasına, çaparisine, olta iğneciğine oynadığımı çocukluğumun kaybolmuş cenneti bu adada öğrendim. On kuruşa kahve, yirmi kurusluk köylü sigarası içer'(ken) kaybettiğim her şeyi; insanlığı, cesareti, sıhhati, iyiliği, safveti, dostluğu, alınterini, sessizliği* yaşım orta yaşı bulduğunda geldiğim ve ilk kez bahtiyarlığın ne demek olduğunu bu adada öğrendim. Demem o ki, ölçüsüzce sevmenin türlü gizlerini bir bir burada öğrendim. *Bir adaçayı, bir kâğıt oyunuyla bir rüzgârlı günü bitirdikten sonra yatağıma yeni doğmuşçasına günahsız, hatıraları kova kova; iyileri, kahramanları, namusluları, hak yemezleri, alınteriyle sert tabiattan kavga ve dostlukla ekmeğini çıkararak, birbirlerine fedakarlıklar ederek yaşayanları seyirden duyduğum hazla derin ve rüyasız bir uykuya dalmayı²⁷ yaptığım aptallıklardan sıyrıldığım bu sevgilim adada öğrendim. Düşünsenize; bu ne büyük bir bahtiyarlık! Belki de bilge bir adalı oldum bilmeden sonunda. Keyfimce sevmenin, birlikte yaşamının gönlüme tat verdiğini burada öğrendim. Her şeyin güzellik, dirlik, haz ve erinç olduğunu öğrendim. Sıcak bir aydınlık içinde huzur bulurken ruhum, bulduğum güzellikleri, insanları, çiçekleri, çiçeklerin kokularını altınla yakutla bir tutmayı burada öğrendim.*

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, bu sevgili, bu kutsal coğrafya ne güzel mavi, yeşil, sarı renklerle bezeli. Unutamam ömrümce, mümkün değil. Daha basar basmaz ilk adımımı çalı çırpılarıyla çevrili gümüş renkli denizin çakıla serildiği yerde otların, çiçeklerin hatırı sayılır kokusu burun deliklerimi nasıl da yakmıştı, ortalık güneşten yanarken baygın baygın²⁸. Ossaat bir de gördüm ki, ayaklarımı bastığım bu toprak ana ışıklı kokularla, renklerle bezeli yepyeni bir dünya imiş benim için. Burada karşılıyor demek diye düşündüm ziyaretçilerini bu konuksever ada. Sesler kokular ve renkler sarmış her yanı. Gündüzler geceler olmuş her daim keyif zamanı. Güneşin ateşiyle aydınlık olmuş her yer. Patikalarda, kestirme yol kıyılarında, evlerin duvarlarında kırmızı, mor, pembe, beyaz begonviller, bakımsız bahçelerde çerden çöpten tenekeden saksılarda göz alıcı sardunyalı, sadık bir bekçi gibi bakımsız mezarları süsleyen kalın yeşil bitkiler, dikenli kaktüsler gördüm her yanda. Kutsal diye düşündüm o gündür bu gündür gözlerimi alan bu güzellikleri. Tekne sığınağının hemen yanında makiler ve birbirinden sevimli ve arsız katırtırnakları arasında, her biri naif bir resim gibi evlere kıvrıla kıvrıla çıkan, sonra da adanın soluna doğru inen pembe kırmızı çiçeklerle

bezeli kayalıklarla çevrili hışırtılı denize inen küçük taşlı bir yol görürsünüz; gülümseyen, içinizi ısıtan. Bir kere arşınlayınca bu yolu Alice gibi harikalar ülkesine gelmiş şaşkın bir yolcu gibi olursunuz. Ossaat diliniz şekerli, içiniz sevinçli olur. Bu kokular, bu renkler, bu sesler, bu tepelerden yükselir mi göklere diye düşünürsünüz bir de, içinizde öyle bir huzur, koca bir güven. Daha birkaç adım atar atmaz yukarılara doğru masalsi gök katının billur mavisine yükselen kokularla sarhoşluğun eşğine varırsınız. Duyumsarsınız içinizde tamı tamına çözümleyemeyeceğiniz bir şeyler, dahası bir rahatlık ve ardından sakin ve yavaş biçimde eski alışkanlıklarınızdan, tasalarınızdan, dertlerinizden uzaklaşırsınız bir bir. Artık içinizde ne patırtı, çevrenizde ne gürültü. Artık size ne gam. Silkelenirsiniz ruhen ve bedenen tepeden tırnağa, yüreğiniz olur apaçık. İçinizde sessiz bir dil, bir şeyler söyler size -Artık mutluluğa dümen kıran bir gemidesiniz.- Var olma duygunuzun alabildiğine arttığı bu evrede bir an düşünmeksizin atılırsınız hesapsız kitapsız cennetine doğru düşlerinizin. Ve de yürürsünüz eşzamanlı aşka ve ölçüsüzce sevmeye. Güneşin, denizin, adayı süsleyen güzelliklerin, kokuların, renklerin ve naif seslerin dışında başka hiçbir şeye ilgi duymazsınız. Sevinç içinde gördüğünüz şey balıkçıların çene çalıp neşeyle iskambil oynayan adalıların yüzlerinden okuduğunuz içtenlikli saf duruşları ve duru gülümsemeleridir. Ossaat adaların en güzeline geldiğinizi söyleyen bir ses, bir söz duyarsınız. Çünkü siz buraya yeniden yaşamaya geldiniz tüm ruhunuz ve bedeninizle. Böylece her şeye şükredersiniz. Kutlarsınız belki de her gün ve gece bu adaya gelişinizi ve de dilersiniz Tanrı Pan'dan ölüm sizi ayırana kadar bu adayla özdeşleşmenizi.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, yıllar yılı usul usul içimi kemiren geride bıraktığım, dahası tümünden boşladığım o sefil zamanlarımı da düşünmüyor değilim elbet ara ara. Bir palemsest gibi silinmez değil, siliyorum yavaş ya da hızlı o eski melun zamanlarımı iyi ki. Şimdi bakıyorum da sizler de izliyorsunuz beni, bunu görüyorum aydınlıkla, iyi ki düşlerimin cennetine sığındım geldim buraya diyorsunuz. Talih, şükürler olsun, oldu sonunda hepimizden yana.

Kımıltısız ve engin bir denizin ortasında çiçekler renkler kokular ve yabancı sesler içinde içim öylesine kıpır kıpır. Yüreğimde ne telaş ne korku artık. Açıyorum gözlerimi adanın güzelliklerine, içim öyle rahat, öyle bahtiyar. Daha da ötesi içimde bir duygu, bir inanç, var oluyorum yeniden, ediniyorum yeni bir ruh. Anlayacağınız ben oluyorum bir başkası; doğuştan adalı. Duyumsuyorum güzel şeyler, içim rahat, içim gönençle dolu. Kim bilir; belki de aslıma dönüyorum, olduğum şey oluyorum. Ruhum özgür, ruhumu buluyorum. Patikalardan geçiyorum hoplara zıplaya. *Eski Yunan'dan kalmışlar gibi gövdeleri yamru yumru, delik deşik zeytin ağaçlarının*²⁹ ve ağaçlarla örtülü tepelikleri renklendiren çiçeklerin arasından görüyorum çakmak çakmak parlayan denizi ve kıyıya bağlanmış boyalı boyasız balıkçı teknelerini. Deniz yayılırken gözlerimin önünde sınırsız ve bir kadın gövdesi gibi görkemli, soruyorum kendime: Teknelerin *içindeki güneşten, gökyüzündeki tozdan, ağacın kırmızısından mı ay doğuyor?* Ossaat bir

dudağım yerde, öteki dudağım kuyruğunda, ateş gidip geliyor içimde, (...) köpek sesleri geliyor uzaklardan bir dost sesi gibi. (...) İniyorum aşağıya, görüyorum her şeyi güneşin altında içim sıcak mı sıcak, geçiyorum evlerin arasından. Evlerden geliyor enfes bir balık, bir midye kokusu. Ne güzel yayılıyor kokular baygın baygın etrafa.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, eşlik ederken bana bu adada sizler de görüyorsunuz ayan beyan, benim nasıl da yeni bir ruh edindiğimi, nasıl da değiştiğimi. Artık ben ne miskin ne de sümsük biriyim. Bakışlarınıza dikkat ediyorum, gözlüyorsunuz beni olanca duyarlılığınızla ve dikkatinizle.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, bakın ne güzel konuşuyorum sizlerle. Ne mutlu bahtı açık olana, ne mutlu ölçsüz bir sevgiye ulaşana, dünyanın ıvır zıvırından sıyrılanana, ruhunu sevgiye, övgüye, neşeye taşıyana! İşte ada, işte deniz. İşte yeryüzünün anlı şanlı süsleri! Şebboylar, kasımpatları, sardunyalar, süsenler, çılgın ve azgın begonviller, adamın yerlileri ve ilk sahipleri kadim zeytin ağaçları. Şükürler olsun onlara, övgüler olsun, mutluluk daim olsun onları görüp de neşeye ulaşanlara. İnanıyorum öyle candan ruhların birlikteliğine, birlikte ışık dolu konuşmalarına, kardeşliklerine. Bunun için sonsuz bir sevinç duyuyorum içimde. Ve olacak sizin de gözlerinizde bir ışık benim gibi bundan böyle, kulaklarınızda neşeye övgü bir senfoni olacak her daim. Bunu biliyorum, bunu söylüyorum ve eğiliyorum saygımı sunmak için hepinizin önünde. Doğuyor işte her şeyden benim erincim, sevincim. Yaşasın; yaşayacağım bu adada bilmem ne kadar daha ve de bu erinç, bu sevgi, bu deniz, bu ada güç katacak yaşamıma bundan böyle çokça. Onun için giderek arttığımı duyduğum içimdeki neşeyle diyorum ki, güneşi, denizi, denizin sevgililerini çokça sevmenin yollarını gösteren, denizin ve güneşin sevgilisi Camus'ye merhaba demeliyim burada izninizle. Dinleyin öyleyse yaşam kaçmadan elinizden sizler de, ve tutun aklınızda ve ruhunuzda şairce söylediklerini sevgili Camus'nün bir bir. *Çıplak olmam, sonra da hâlâ toprağın özlerinin güzel kokuları içinde, denize dalmak, berikini ötekinde yıkamak, toprakla denizin öylesine uzun zamandır dudak dudağa, özlemle beklediği kucaklayışı derimin üstünde düğümlemem gerek. Suyu girdiğimde, soğuk ve saydamsız bir macunun sarması ve yükselmesi, sonra burun akıntılı, ağız acı, kulaklar uğultulu dalış-yüzme, sularla parlayan kolların güneşte altın rengine girmek üzere denizden çıkışı ve tüm kasların bükülmesiyle yeniden inişi; bedenimin üstünde suyun koşusu, bacaklarımın suya böyle gümbürtüyle egemen oluşu -ve çevrenin yokluğu. Kıyıda, kumlar üstüne düşüş, (...) kendimi dünyaya bırakış. (...)*

Mutluluk denilen şeyi burada anlıyorum: ölçsüzce sevme hakkı. Bir tek aşk var bu dünyada. Bir kadın bedenine sarılmak, aynı zamanda gökten denize inen şu garip sevinci bağrına basmaktır. (...) Bu anlamda yaşamımı denizin ve şimdi şarkıya başlayan ağustos böceklerinin iç çekişleriyle dolu, sıcak taş tadında bir yaşamı oynuyorum burada. (...) Bu yaşamı vazgeçişle seviyor ve ondan özgürce söz etmek istiyorum;

bana insan koşulumun gururunu veriyor. Oysa, sık sık söylediler bana: bunlarda gururlanacak bir şey yok – hayır var: Bu güneş, bu deniz gençliğinden hoptayan yüreğim, tuz tatlı bedenim ve sevgiyle mutluluğun, sarıyla mavide karşı karşıya geldiği uçsuz bucaksız dekor. Gücümü ve kaynaklarımı işte bunu fethetmek için kullanmalıyım. Burada her şey el değmemiş durumda bırakıyor beni, kendimden hiçbir şey bırakmıyorum, hiçbir maskeye bürünmüyorum; yaşamının güç bilimini sabırla öğrenmem gerek, bu bilim onların tüm yaşama sanatlarına değer.³⁰

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, iç çekişleriyle okuduğum bu aevli sözleri denizlerin yedi gözlü sevgilisi sevgili Camus ne güzel söylemiş. Söylerken ne güzel, ne güneşli Akdeniz düşlerine dalmış öyle. Denize, güneşe, yalın ak ve pak her şeye, herkese hayran olan ben de dalıyorum Burgaz'da bir düş gibi gönlümce güzel olan her şeye, güzel bir göz gibi engin denizlere. Uyusun istiyorum ruhum, kalsın istiyorum bedenim, kokular renkler içinde güzelliklerin görkemli gölgesinde. Şükürler olsun. Eski zamanlara nasılsa sırtımı döndüm artık bundan böyle, ne bahtiyarlık! Ve ben biliyorum ki, bundan böyle bu yerde *deniz hem önümden gider, hem arkamdan gelir, çılgınlık hep elimin altındadır*. Ve de biliyorum ki, kımıltısız parlak sularla çevrili, güneşin bir baba gibi cömert olduğu bu sevgilim adada hep sevgi hep neşe var. Ne güzel, ne katıksız bir birliktelik, bir aşk ve bir uyum.³¹ Buradan sevgili Camus'ü bir kez daha sevgiyle anıyorum, söyledikleri, yaşamın bilimi, yaşamın sırrı değilse nedir sizce?

Burada doğan güneşle birlikte kalkılır. Çile çekmiş, kirli, lekeli yelkenler direğe çekilir. Sonra da suları ağır ağır, pul pul köpüklerle bezeli engin denizlere yelken açılır. Hiç başlamayan, hiç bitmeyen koca denizle baş başa kalınır. Bıkmadan söyledim biliyorsunuz kaç kere; deniz benim sevgilim. Dilerseniz denizle evli olduğumu siz söyleyin benim yerime, ulaşamadığım, olmadığım yerlerde. Gönlüm ona nasıl da hayran, sevdam öylesine çılgın. Sular barışı hiçe sayıp kabarsa da ara ara, gelse de arkamdan, gitse de önümden uçarak, saptırsa da yönümü giderim arkasından hızımın doruğunda gözümü kırpmadan. Biliyorsunuz daha şimdiden zaten; benim ruhum hazırdır her zaman çılgın yolculuklara çıkmaya. Dedim ya, var her zaman içimde bir düş, gözlerimde engin bir deniz. Neden böyle bilerek ve inatla sularla boğuşuyorum neşe içinde diye sormazsınız bana, nedenini siz de bilirsiniz. Ortaksınız, sırdaşımsınız. Bilirsiniz aşk doğası gereği söz dinlemez. Bilir bunu herkes. Yazgıysa yazgı, sürüklensem de, kader beni alıp götürse de bir yerlere, bir şey değişmez. Karada, denizde fark etmez, mutluluğa öyle bir ulaştım ki dönmem bir daha o eski zamanlara. Onun için diyorum ki her daim bıkmadan, bu adada olmak ne güzel, ne mutlu; dönmem asla, atmam adımımı bir daha o köhne İstanbul'a. İşler güçler, *denizde günler mutluluk gibi hep birbirine benzer*.³²

Sesim kısılmadan gece gündüz bu adadan söz ettiğime göre, ey mutluluğa ulaşmış olan sevgili insanlar, görüp anlıyorsunuz; sevgi, yaşama aşkı, yaşama sevinci beni nasıl da mahmuzluyor, beni bu adaya nasıl da bağlıyor. Bundan böyle hiçbir şey beni uzak tutamaz sevdiğim bu sığınaktan. Bu adanın kalbimin üzerinde kutsal mı kutsal bir yeri olacak yaşadığım sürece. Mutluluk denilen şey, inançla söylüyorum, sözlerim yürekten, yükseliyor deniz diplerinden gök kubbenin içerilerine. Mutluluğun sesi ne yönden gelirse gelsin ulaşıyor soldan sağdan kulaklarıma. Mutluluk ve aşkla doluyor yüreğim baştan başa. Adayı yaşıyorum, içimde türlü türlü keyif, neşe. Dingin bir bilinçten doğan yaşama sevinci bu.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, gün boyunca güzelliklerin ve parlak güneşin esiri olmuş olan ben, akşam gökyüzüne sere serpe yayılırken, keyfim doruğunda, gevşemiş bedenim ve durulmuş aklımla isteğime kavuşmak için çabuk çabuk üç ayaklı titrek masalarla süslenmiş lüks lambalı meyhaneye atıyorum kapağı bazı bazı, huzurumun tadını çıkarmak için. Avdan dönen mağrur bir balıkçı gibi adımımı atar atmaz sesleniyorum meyhaneciye ve ardından sıralıyorum isteklerimi şımarık bir edayla. Adam gibidir bizim meyhaneci. O da ötekiler gibi yağlı börek çörek yiyerek göbeğini ölçüsüzce büyütmüş, iyi yürekli, babacan, yumuşak huylu biri. Güneş dik ışığıyla kavursa da ortalığı bütün gün, bedenim yorgun ve ağır kalsa da, sık gelirim akşamları buraya dudaklarından bal, kalçalarından dişilik akan, güzelliğini bütünleyen bedeniyle Yunan tanrıçalarına taş çıkaran sevgili Aspasya'mla. *Yaseminli Aspasya, kâfur kokulu Aspasya, paskalya çiçeği sarısında Aspasya, dilinde kıvılcım. (...) Sesleniyorum zaferden dönmüş bir gemici gibi, kadehimde rakı: -Hey Yani! Kara Yani! Hey Beykozlu laternacı. Panayot'un torunu kara gözlüm dostum Yani! Söyle Rumca Karabiberim şarkısını. Aspasya duysun, o türküdeki İbrahim benim. Daha ne diyeyim? Burada her şey tatlılık ve aşkla bütünleşmiş. Daha ne dileyeyim? Sevgili dostlar, sevgili adalılar, artık aranızda özgür, şen şakrak bir denizci olarak ben varım. İçimde aşk var, içimde huzur var. Göğsüm kabarmış, öne doğru çıkmış, ciğerlerim şişik, içimde duygularım titreşik. Şükran duygularım herkese. Hepinize sesleniyorum; bakın şu meyhaneye! Bir ançüezle bir yeşil zeytin ve bir kadeh mastika konmuş her masaya. Mis gibi sarımsak kokuları yayılmış etrafa. Herkes öyle şen, aktıkça testiden şaraplar, mastikalar salkım salkım üzümün önünde. Öyleyse söyleyin; sen Yani, sen Aspasya ve sen sevgili Aleksandra, söyleyin Tanrı aşkına, denizanası, balık kokuları arasında fosforlar, yakamozlar parlarken sulardan, dünya kimin umurunda? Herkesi kucaklıyorum ışıldayan bir güneş gibi, dünyayı kucaklıyorum bir kardeş gibi.*³³

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, birazdan rehavet içinde derin bir uykuya dalmadan, sonrasında da engin denizlere açılmadan bir kere, bir kere daha alkol kokusunu içime çekiyorum, sırf uzatmak için biraz daha uyanık olduğum zamanı hazların sonsuzluğuyla. Ossaat

bilincim okyanus gibi açılıyor, yaşamım, düşlerim, kokular renklerle harmanlanıyor, içim alt üst oluyor. Ve de her yer, toprak deniz ve içim, sessizliğe bürünüyor. Hazdan, mutluluktan doğan bir sessizlik bu. Her şey uyum içinde. Yaşadığım bu aşkın güneş ve denizden doğduğunun ve dostlarla, balıkçılarla paylaşmanın bilinci ve neşesi içindeyim. Yaşamın sırrı bu mu, ne? Dilerim sürsün bütün güzelliğiyle bahtiyarlığım, taze ve canlı ruhum bedenim toprak olana kadar.

Coda³⁴: Ölüm senin adın ne, babalık!

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, birazdan bir sorum olsun istiyorum izninizle sizlere. Dinlediniz beni bir dost gibi özenle, tanık oldunuz bir koşu, sanki içim bir kefenle kaplıymış gibi iç çekişlerimden sıyrılarak doruğa ulaşan sevinçlerime, kimilerinize garip gelebilecek kabına sığmaz coşkularıma. Yeniden, dahası ilk kez var olduğum ve kendime sonsuz bir sevinçle yeni bir ruh edindiğim bu sevgilim adada ikizim ve sırdaşım sıfatınızla siz söyleyiniz lütfen, sözlerim sona erdiğinde sorumun yanıtını açık yüreklilikle. Çözdüm mü dersiniz ölçüsüzce sevmenin sırrını, engin sularla çevrili bu yoksul ama şen, tutsak ama hür insanlar adasında? Yanıtlamayın beni perde kapanmadan hemen ve peşin peşin. Olmayın uyanık bir bekçi gibi, o kadar da aceleci. Hükmünüzü verirsiniz elbet dobra dobra sonunda. Zaman nasılsa yanınızda olacak az sonra.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, olabildiysem bu kadar canlı ve diri, heyecanlı bir balıkçı benzeri, coşkuyla aşkla söyleşebildiysem Burgaz'ın meyhanelerinde yoksul ama zengin, soylu ruhlu insanlarla, teknenin küpeştesinde balıklarla, oldumsa sarhoş aşktan şaraptan gündüz gece, süssüz ve yalın bir yaşam sürdüğüm için elbet burada. Geldiğimden beri buraya, güneşin görkemiyle kızaran bu denizde harikulade duyumsamalar içinde içimi yıkadım durdum günbegün doya doya. Mücevherlerle dolu saraylardan daha değerli, daha zengin, daha şen balıkçı kulübelerinde inanılmaz güzellikler yaşadım keyfimce ve özgürce. Sizlere bunları ayrıntılı ayrıntılı yüreğim apaçık anlattım. Keyif aldım ve de övündüm durdum kasıla kasıla bu adada yeni bir yaşam kurduğum için. Dingin hazlara verdim zamanımı, dostlarla yaşadım böcekler, otlar ve kokular arasında. Daha katlanılır bir evren için, daha hafif kılmak için zamanı debelenirken hoyratça bir başıma, mucizevi bir hayatın kapıları açıldı bir gün birdenbire bana. Nasıl da eşsiz, keyifler içinde yaşamıştım oysa. Kralı gibi olmuştum bu adanın; hep gülmeye yargılı, yoksul ama güçlü. Güzel, güleç sevecen bir kadına benzeyen bu adada yoksul ama zengin bir yaşamı yakalamıştım. Keyif aldıkça dünya nimetlerinden yararlanmıştım sarhoş olasıya. Her gün her yerde tapacak güzellikler bulmuştum, silmişim tümünden beynimden dünyanın acıklı ahvalini. Sevdikçe balığa şaraba gömülmüş durmuştum. Gönülden vurulmuştum o şen günlere, o çılgın gecelere.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, günlerden birinde her şeyi yutan yarı gecede çalarken saat, ne oldu ne bitti tamı tamına bilemeden içimde bir sızı, bir acı duydum irkilerek. Ossaat sordum kendime; öyle ya, ne oldu da bunca güzelliklerden sonra tam da şimdi, sonunda elimde ne kaldı diye. Sorar sormaz bu densiz soruyu kendime, yüreğim oldu çakan bir şimşek. Sardı içimi ölümcül bir yalnızlık. Odam oldu gizemli ve soğuk bir barınak; penceremde tünemiş bir alaycı baykuş, arkası karanlık. Olan olmuştu; ölüm düşüncesi sinsî bir yılan gibi süzülüp girmişti ossaat içeriye. Acı içinde, gözlerim faltaşı gibi açık, düşünüyor ve görüyordum ötesini açık bir zihinle. Zaman ne kadar da densiz, ne kadar da değişken ve hoyratmış demek. Gördüm ürpererek Araf'ın önünde bir kapının yüzüme şak diye açıldığını. Alacaklar demeden aldılar beni o kapıdan siyahlar içinde iri kıyım cellatlar. Çıkarmadılar beni bir daha oradan. Bir çukur kazdılar, iki çarpı bir metre, koydular beni oraya. Üzerime toprak attılar. Bir varmış bir yokmuş dediler sırtarak ve birbirlerinin sırtını sıvazlayarak o lanet çukurun önünde. Döşeğim oldu toprak, soğuk ve karanlık bir barınak.

***

Onun için Tanrım, yaşarken daha, zaman sevmek zamanı diyorum, aşkla. Zaman gidiyor, zaman amansız.³⁵ Bunun için düş dünyasına dalmalı, *düş ikinci bir hayattır* inancına sarılmalı³⁶. Bunun için karanlık ve lanetli labirentoslardan kaçmalı. Ortaçağın anlı şanlı ressamı Brueghel'i esinleyen İkaros gibi kanat takmalı, ak kanatlı martılar gibi özgürce uçmalı.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, *güllerin buram buram tüttüğü, (...) kiraz mevsiminin sevişme vakti olduğunu*³⁷ bildiğim bir zamanda sığındığım sevgilim Burgaz'da her zaman ak ve parlak güneşin altında sonsuzluğa bir çarşaf gibi açılan denizde süzülerek kayan *allı pullu gemilere*³⁸, gemilerin sadık yoldaşları gökyüzünün kraliçeleri kralları martılara takılmıştı gözlerim. Hepsinden de öte kâh gündüz kâh gece, kâh yıldızlı kâh bulutlu boşluğun sonsuzluğuna bayılmıştım. Hayranlıkla gözlerimi ayıramadığım ve uzanamadığım bu sınırsız mavi boşluğa doğru bir peygamber gibi kollarımı açmıştım. Nereye çevirsem gözlerimi, nereye yönelsem, evrenin sonsuzluğunda kızıl ışıklar saçan güneş vardı, tenimi yalayan tatlı, sevecen ve barışçıl bir hava vardı. Dünyalara değişmem. Sevincim bir ok gibi doruğunda; cennette gibiydim. Dendiği gibi terazinin dengesi tam da yerindeydi. Her şey güzel, her şey dengeli ve uyumluydu. Dalgaların köpük köpük kırıldığı kayalıklardan gelen sesleri, batı yakasından usul usul esen rüzgârın ninnisi, otlar arasından yarışircasına renklerini göstermek ister gibi boy atan çiçeklerin cennetsi kokuları, sevda dağıtan kuşların şarkıları, özgürce otlayan dört ayaklı dostlarımla içimi ısıtan yumuşak ve saygılı devinimleri olağanüstü bir sessizlik ve durağanlık içinde, çok sevdiği şeyi arayıp da bulan bir kişi gibi beni her zaman olduğu gibi sevindirdi, aşktan titreyen sevinçlerle yüreğimi zapt etti.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, uçsuz bucaksız göğe açılmış bu kutsal yerde gezinirken kâh taşlar arasında kâh patikalarda, bakarken yukarılardan baygın baygın adayı bir oya gibi süsleyen koyaklar karşısında tenimi yalayan ılık rüzgâr çıplak ruhumun içinde etten kemikten bedenimde bana sanki bir şeyler söyler gibiydi içimdeki sevgiyle ilintili. Bir aşk yıldızı gibi övgüler düzdüğüm ve içimde sakladığım sevgiye tamı tamına açıklayamayacağım bir yalnızlık, sessizlik, dahası Robinson Kruze gibi terk edilmişlik duygusu ölçüsüzce eşlik ediyordu. Hakçası bunu çözümleyip dile getirebilmeyi becermek, üstesinden gelmek bana olanaksız gibi geliyordu. Koca denizin ortasında odaklanmış bu masum ve sessiz kara parçası benim gibi bir faniye belli bir sonu, dahası bitişi vadeder gibiydi. Karışık ve de çelişik duyumsamalarım, başlangıç ve son arasında var olan ve acımasızca süregelen bir karşıtlığı belli belirsiz gözyaşları içinde bilincimin bütün kapılarını açıyordu. Görkemli bir sonsuzluğa ulaşmak bana ossaat olanaksız gibi geldiği için yüreğim yıldırımları içine çekiyordu. Güneşin karı erittiği gibi içimdeki sevgi seli, içim huzursuz, iç çekişlerim arasında bir yerlere akıyor ve gözden kayboluyordu gündüz gece, sıcakta ya da soğukta. Bu karmaşık duygular arasında dolaşırken kırda bayırda, rüzgârda, çaresizce ve gariban, otlar arasında renkleri sönmüş çiçeklerin, hüznle birbirlerine bakan dalları kurumuş bodur ağaçların hüznü görüntüleri beni yiyip bitiriyordu. İçim ateş dolu, dışım buz gibi soğuk. Bütün bu anlık değişimler, daha doğru söyleyebilirim doğadaki bu başkalaşım, içimdeki bu karmaşa, bana hiçbir kuşkuyla yer bırakmaksızın her şeyin bir sonu olduğunu acıyla anımsatıyordu yazık ki. Oysa daha beni ölüme götürecek zamanım gelmemişti bile. Yalnızca bu sevimsiz düşüncelerle yüzüm asık, yüzümün çizgileri derin, saçlarım belki de rengini değiştirmiş, diken gibi dik yürürken denetimsiz amaçsız bir o yana bir bu yana, giderek hızını arttıran rüzgâr, gördüğüm güzellikleri gölgede bırakırken içim yanıyordu neşeden, sevgiden fersah fersah uzak. Esen soğuk rüzgârların, sevimliliğini yitiren ne varsa, yolların, patikaların, sallanan ağaçların tutsağı olmuştum. Beni aşan tuhaf ama acımasız bir gücün altında giderek ezilip büzülen zavallı bir yaratıktan yoktu farkım. Aşk düşüncemi denetimsizce ve düşüncesizce, belki de bilemediğim kötülükçü bir gücün etkisiyle kaybetmiş, kımıltısız toprağa gömmüştüm sanki. Zamanı acımasızca anımsatan saatin tik takları, gece yüzünü tam da göstermeden sönen ışıklar, zeytin ağaçlarından fırlayıp gelen karanlık boğdukça ruhumu ve bedenimi, daha korunaksız ve daha yalnız hissediyordum kendimi. Her şeye karşı giderek daha savunmasızdım artık; öyle ya, ben ruhunu yitirmiş, etten kemikten olmuş bir hiçim artık. Öyle ki, sanıyorum gezindiğim yerler, tepeler yollar zeytin ağaçları, bundan böyle ne tür bir yaşam süreceğimi pekâlâ biliyorlardı. Duyumsadığım ve içimde yaşattığım bir başka gerçeği de açık açık paylaşmalıyım hemen burada sizlerle. Bu edilgen duyumsamalar içinde sanki hiçbir şey elimde değilmiş gibi geliyorsa da bana, buraya geldiğimden beri içimde giderek büyüttüğüm sevgi,

yaşam aşkım, aşklarım, dostlarım, kayboluşu bitişi, kapsayıcı bir sözle ölüm gerçeğini hafifletiyordu az da olsa ara ara. Bu karşıt duygular içinde bir çeşit denge kurabiliyordum iyi ki. Daha açık, daha yalın anlatayım: İçimde iyi ki kaybolmayan yaşam aşkı ölüm denen şu olumsuz gerçeği kucaklayarak ve eriterek, bu adanın sakinlerinin huzur veren parlak ve güzel yüzlerini gözlerimin önüne seriyordu. Yaşam ve bir karşı duruş olarak dünya görüşüm arasında böylece iyi kötü bir denge oluşuyor, dahası bana güç veren bir katkı sağlıyordu. Sevgili Montaigne'in bilinen bilge bir sözü tam da burada içimi rahatlatıyor: *Madem ki ölümün önüne geçilemez, ne zaman gelirse gelsin* demiş ve şunları da bilgece söylemiş: *Sokrates'e: Otuz Zalimler seni ölüme mahkûm ettiler, dedikleri zaman: "Tabiat da onları."* ardından da *bütün dertlerin bittiği yere gideceğiz diye dertlenmek ne budalalık*, diye eklemiş. Bilgece sözlerden büyümlü ve yüklü bir sonuç çıkarmaz mıyız ortakça hepimiz sizce de? Bu açıdan bilinçli bir karşı duruş ölüme karşı geçici de olsa iyi kötü ama etkin bir koruma aracı değilse nedir?³⁹ Kaybolmasın dilerim ne bende ne başkasında bu direşkenlik. Bu itici güç, bu bağlanma duygusu, hastalığım süresince bunu iyi ki iyice anladım, beni nasıl da ayakta tutuyor, ölüm korkusundan ve ölmenin kesinliğinden nasıl da uzaklaşmamı sağlıyor bir nebze de olsa. Öyle olunca da ilerleyen zaman içerisinde ölüm düşüncesine daha bilinçli, daha dirençli yaklaştığımı sanıyorum. Dilerseniz kendimi başka türlü ifade edeyim. Ölüm ürküntümün açık açık yaşama kıskançlığımda yattığını düşünüyorum sevgili Camus gibi. Evet evet, hiç de yanlış anlamadınız; kıskancım. Bencillik demeyin lütfen buna. Neden dersiniz; herkesi, her şeyi yürekten seviyorum da ondan. Demin söylemiştim, bir daha söyleyeyim: Haritada ne zaman bir ada görsem içim sevgiyle dolar. Heyecanlanırım ossaat. *Hemen gözlerimin içine bakan bir köpek, hemen, az konuşan, hareketleri ağır, elleri çabuk, abalar giymiş bir balıkçı, (...), bir sandal, sandalın peşini bırakmayan bir kuş, ağ, balık, pul, sahilde harikulade güzel çocuklar, namuslu kulübeler, kırlangıç ve dülgerbalığı haşlaması, kereviz kokusu, buğusu tüten kara bir tencere, ufukları sisli bir deniz (...).* Daha da saymayayım isterseniz, sevgimin ve de kıskançlığımın payandaları bunun gibi şeyler işte.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, kıvançla geldiğim, coşkuyla yaşadığım bu adada varlığımın bir sonu olduğunu bilmez değilim elbet. Hastalığıma rağmen yaşam aşkı beni ayakta tuttuğu sürece başım önümde, gözlerim yaşla dolu elbet de yaşayacak değilim. *Şimdi namuslu insanların arasında başım önüme eğilmiş, gülmeden, eğlenmeden, (...), balığa çıkacak, iyiliklere hasret duya duya ömrümün sonunu, burada kesik bir son nefesle bahtiyar bitirebileceğim en azından.* Bu, benim için direnç veren bir avuntu, bir beklenti. *On kuruşa kahve, yirmi kuruşa köylü sigarası içe 'bileceğim kaybettiğim her şeyi, insanlığı, cesareti, sıhhati, safveti, dostluğu, alınterini, sessizliği yeniden kucaklaya 'bileceğim bir miktar daha. (...)* *Sonra da bir temiz hayata içinde hayran, meyvus ve mahcup ölümü bekleye 'bileceğim*

sonunda, bu da kaçınılmaz.⁴⁰ Anlayacağınız; can sıkıntıları, ölümcül dertler peşimi bırakmazsa da saf boşluğu aydınlatan güneşin altında dilegelmez bir güçle adanın yayılmış duru sularında yemyeşil zeytin ağaçları arasında, baygın kokulu meyhanelerinde dinlerken balıkçıların hikâyelerini, yudumlarken şarabımı, düşler kurabileceğim. Dedim ya, *kıskancım, çünkü hayatı bencil olmayayım diyemeyecek kadar fazla seviyorum.*

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, dikkat buyurursanız hiçbir şeyi göz ardı etmiyorum, hiçbir şeyi yadsımıyorum. Lütfen beni anlayınız. *Size öleceği’mi söyleyebilirim; insan tüm yaşamı ellerinin arasında, tüm korkusu damarlarında ve yüzünde budalaca bir gülümsemeyle orada olabilir. Gerisinin ne anlamı var: Şakaklarıma vuran kan dalgaları ve çevremdeki her şeyi ezecekmişim gibime geliyor o zaman. İçimde aşk, içimde kızgınlık; umutsuzluğun ya da güzelliğin gerçek göstergeleri bunlar*⁴¹. Demek oluyor ki, umut ve direnç de umutsuzluk ve ölüm kadar gerçek ve değerlidir.

***

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, Burgaz’lı bir denizci, basit bir balıkçıyım ben. Adımı bilmeyenler sorsunlar bilmek isterlerse kenar mahallelerde ilk rastladıkları üstü başı yırtık bir adalıya, iskele çımacısına, ya da martılara, barbunlara, isparilere, gökte akıp giden yıldızlara. Adım Sait, soyadım Faik. Yaşadım o kısacık hazların sevincini. Ondandır gebe kaldım yaşam sevincine, yaşam aşkına. Türlü kötülüklerin, hastalıkların ilençli aletine lanet okudum. Sonrasız yazgıları gücünüz ölçüsünde siz de yaşamayın derim, direnin olabildiğince.

Güzel hanımefendiler, aziz beyefendiler, *yüklü bir hıçkırığa benzeyen*⁴² ayrılık günü gelecek elbet bir gün. Ve olacak o gün bugün. Dilerim söylensin hoş şeyler benim arkamdan. Beni sevenler – “Sait Faik bir başka mesut diyarda sevgi bahçesine gitti” – desinler.

NOTLAR VE KAYNAKÇA

¹ 6.4.1936 tarihli mektup. Bkz. S.F.Abasıyanık. Varlık. Türk klasikleri. 1964.

² Hintli şair sevgili Tagore’a bir gönderme.

³ Kalinikhta. Az Şekerli.

⁴ Şimdi Sevişme Vakti. Şimdi Sevişme Vakti.

⁵ Bir Masa. Şimdi Sevişme Vakti.

⁶ Sevgili Baudelaire’e bir gönderme: Lesbos.

⁷ Haritada Bir Nokta. Son Kuşlar.

⁸ Köprü. Şimdi Sevişme Vakti.

⁹ Sevgili Yahya Kemal’e bir gönderme.

¹⁰ Sevgili Pascal Quignard’a bir gönderme.

¹¹ Deli Çay. Şimdi Sevişme Vakti.

¹² Şarap İçerek. a.g.y.

¹³ Mektup I. a.g.y.

¹⁴ Sivriada Sabahı. Son Kuşlar.

¹⁵ Kalinikhta. Az Şekerli.

-
- ¹⁶ Robenson. Semaver.
¹⁷ Sivriada Sabahı. Son Kuşlar.
¹⁸ Sevgili Haldun Taner'e bir gönderme. Sevimli Bir Aylak. Bkz. Semaver
¹⁹ Sevgili Camus'ye bir gönderme.
²⁰ Sevgili Adalet Ağaoğlu'na bir gönderme.
²¹ Sevgili Baudelaire'e bir gönderme.
²² Sevgili Camus'ye bir gönderme.
²³ Debussy'e bir gönderme.
²⁴ Sevgil André Gide'e bir gönderme.
²⁵ Sait Faik- Son Kuşlar, Haritada Bir Nokta.
²⁶ Agy – Sivriada Sabahı
²⁷ Agy Haritada Bir Nokta
²⁸ Sait Faik- Lüzumsuz Adam – Kameriyeli Mezar.
²⁹ Agy.
³⁰ A. Camus – Düşün.
³¹ Agy.
³² A. Camus - Yaz
³³ Kalinikhta. Az Şekerli.
³⁴ Sözcük anlamı kuyruk olup, müziğin son bölümüne verilen teknik terim. Burada son bölüm – final anlamında.
³⁵ Sevgili Ronsard'a bir gönderme.
³⁶ Sevgili Nerval'e bir gönderme.
³⁷ Sait Faik – Şimdi Sevişme Vakti
³⁸ Sevgili Orhan Veli'ye bir gönderme.
³⁹ Sevgili Montaigne'e bir gönderme, Denemeler.
⁴⁰ Son Kuşlar – Haritada Bir Nokta
⁴¹ Camus - Düşün
⁴² Sevgili Baudelaire'e bir gönderme.